

Briuselis, 2023 m. vasario 27 d.
(OR. en)

6703/23

Tarpinstitucinė byla:
2022/0394(COD)

CLIMA 92
ENV 162
AGRI 82
FORETS 15
ENER 87
IND 66
COMPET 134
CODEC 241

PRANEŠIMAS

nuo: Tarybos generalinio sekretoriato

kam: Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai

Komisijos dok. Nr.: 15557/22 + ADD 1-6

Dalykas: Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo
sukurama Sąjungos anglies dioksido absorbuojimo sertifikavimo sistema
– Politiniai debatai

Rengiantis politiniams debatams 2023 m. kovo 16 d. Tarybos (aplinka) posėdyje, delegacijoms priėdė pateikiamas pirmininkaujančios valstybės narės parengtas informacinis pranešimas ir klausimai, kurie padės struktūrizuoti diskusiją.

Nuolatinių atstovų komiteto prašoma susipažinti su informaciniu pranešimu ir klausimais, pateiktais priėdė, ir perduoti juos Tarybai rengiantis politiniams debatams.

**Pasiūlymas dėl Reglamento dėl Sąjungos anglies dioksido absorbuojamo sertifikavimo sistemos
- Politiniai debatai -**

Pirmininkaujančios valstybės narės parengtas informacinis pranešimas ir klausimai ministrams

Norint, kad pasaulio temperatūra nepakiltų daugiau kaip 1,5°C, reikės gerokai, greitai ir tvariai sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį¹. Ateinančiais dešimtmečiais visame pasaulyje išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis turi labai sumažėti. Be to, kiekvienais metais reikės surinkti ir absorbuoti iš atmosferos vis didesnį CO₂ kiekį, kad būtų atsvertas neišvengiamas išmetamųjų teršalų kiekis ir galiausiai pasiektas neigiamas išmetamųjų teršalų kiekio balansas. Siekiant, kad pasaulyje grynasis išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis būtų nulinis, reikės įvairių anglies dioksido absorbuojamumo formų, ir Tarpvyriausybė klimato kaitos komisija jas įvardijo kaip esminius elementus keliuose scenarijuose, pagal kuriuos visuotinis atšilimas būtų apribotas iki 1,5°C.

Europos klimato teisės akte nustatyta negrįžtamo ir laipsniško iš atskirų šaltinių išmetamo ŠESD kiekio mažinimo ir absorbentais pašalinamo ŠESD kiekio didinimo sistema, kad ne vėliau kaip iki 2050 m. Sąjungoje būtų pasiektas poveikio klimatui neutralumas, siekiant po to užtikrinti neigiamą išmetamųjų teršalų kiekio balansą. Poveikio klimatui neutralumo tikslo pasiekimo scenarijai rodo, kad iki 2050 m. Sąjungoje reikia gerokai padidinti absorbuojamą ŠESD kiekį pasitelkiant tiek gamtinius, tiek technologinius sprendimus – iki maždaug 500 mln. tonų per metus^{2 3}. Todėl tikimasi, kad anglies dioksido absorbuojamumo vaidmuo mūsų ekonomikoje ir Sąjungos klimato politikoje didės. Tačiau manoma, kad taikydama esamą politiką ES absorbuoti tokį kiekį nėra pajėgi⁴.

¹ *Climate Change 2022 Mitigation of Climate Change, Working Group III Contribution to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change (Klimato kaita 2022 m. Klimato kaitos švelninimas, III darbo grupės indėlis į Tarpvyriausybės klimato kaitos komisijos šeštąją vertinimo ataskaitą).*

² Nuodugni analizė, pridedama prie Komisijos komunikato „Švari mūsų visų planeta. Strateginė klestinčios, modernios ir konkurencingos neutralizuoto poveikio klimatui Europos ekonomikos ateities vizija“.

³ Poveikio vertinimas, pridedamas prie Komisijos komunikato „Platesnis Europos 2030 m. klimato srities užmojis. Investavimas į neutralaus poveikio klimatui ateitį žmonių labui“, dok. 10865/20 ADD 2.

⁴ Pavyzdžiui, iš dalies neigiama bendro ES absorbuojamo anglies dioksido kiekio raida pastaraisiais metais rodo, kad reikia papildomų priemonių, kad 2030 m. būtų pasiektas – 310 mln. CO₂ekvivalento tonų grynojo absorbuoto kiekio tikslas, o iki 2040 m. ir 2050 m. – dar didesnių kiekių tikslai.

Pasiūlymu, kuriuo iš dalies keičiamas esamas Reglamentas dėl žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės (LULUCF), jį oficialiai priėmus vėliau šiais metais, nustatomas naujas ES lygmens iki 2030 m. pasiekimas grynojo absorbuoto kiekio tikslas: –310 mln. CO₂ ekvivalento tonų, taip pat privalomi nacionaliniai tikslai valstybėms narėms. Iš dalies pakeistame reglamente taip pat nustatomos naujos taisyklės, kuriomis siekiama sudaryti palankesnes sąlygas vykdyti tikslą anglies dioksido absorbavimo stebėseną ir teikti ataskaitas dėl jo, nes tai būtina siekiant toliau plėtoti sekvestruojamojo ūkininkavimo veiklą.

Pirmieji žingsniai siekiant toliau integruoti anglies dioksido absorbavimą

2021 m. gruodžio mėn. Europos Komisija pristatė komunikatą „Tvarūs anglies ciklai“⁵, pabrėždama, kad svarbu kurti paskatas ir verslo modelius siekiant padidinti anglies dioksido panaudojimą natūraliuose anglies dioksido absorbentuose ekosistemose (sekvestruojamasis ūkininkavimas) ir sukurti anglies dioksido surinkimo, naudojimo, transportavimo ir saugojimo bendrąją rinką. Komunikate taip pat nustatyti siekiami anglies dioksido absorbavimo vidutinės trukmės laikotarpiu tikslai⁶.

Vėliau, 2022 m. lapkričio 30 d., Europos Komisija pateikė pasiūlymą dėl reglamento, kuriuo sukuriama **Sąjungos anglies dioksido absorbavimo sertifikavimo sistema**, siekiant palengvinti aukštos kokybės kriterijus atitinkančios anglies dioksido absorbavimo praktikos diegimą. Pasiūlymas apima įvairių rūšių anglies dioksido absorbavimą vykdam sekvestruojamąjį ūkininkavimą, anglies dioksido saugojimą produktuose ir nuolatinį saugojimą. Galiausiai, šia sistema siekiama toliau skatinti ir spartinti anglies dioksido absorbavimo diegimą, visų pirma sudarant sąlygas papildomiems pajamų srautams ir didinant pasitikėjimą. Ja taip pat siekiama skatinti anglies dioksido absorbavimo ir susijusios papildomos naudos, pavyzdžiui, klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, perėjimo prie žiedinės ekonomikos ir biologinės įvairovės, sinergiją. Tuo tikslu joje nustatyti keturi QU.A.L.ITY kriterijai⁷ ir trečiųjų šalių atliekamo tikrinimo taisyklės, įskaitant sertifikavimo schemų, kuriomis įgyvendinama ši sistema, veikimo taisyklės. Pagal Komisijos pasiūlymą QU.A.L.ITY kriterijai bus toliau įgyvendinami taikant specialias sertifikavimo metodikas, parengtas pasitelkiant deleguotuosius aktus. Tos metodikos bus grindžiamos reglamente nustatytais keturiais kriterijais ir būtiniaisiais elementais ir bus parengtos konsultuojantis su ekspertų grupe, kurią sudarys, *inter alia*, valstybių narių atstovai.

⁵ Dok. 15045/21 + ADD 1–4.

⁶ Kiekvienam žemės valdytojui iki 2028 m. turėtų būti užtikrinta prieiga prie patikimų anglies dioksido išmetimo ir absorbavimo duomenų, kuriais remiantis būtų galima įvertinti sekvestruojamojo ūkininkavimo praktiką, o apie visą CO₂ kiekį, kuris surinktas, transportuojamas, naudojamas ir saugomas vykdam pramoninę veiklą, turėtų būti pranešama ir jis turėtų būti įtraukiamas į apskaitą; iki 2030 m. sekvestruojamojo ūkininkavimo metodai turėtų padėti pasiekti LULUCF tikslą: –310 mln. CO₂ ekvivalento tonų grynojo absorbuoto kiekio; iki 2030 m. turėtų būti pasiekta, kad pramoninėmis technologijomis kasmet būtų absorbuojama bent 5 mln. CO₂ ekvivalento tonų.

⁷ Kiekybinis vertinimas; papildomumas; ilgalaikis saugojimas; tvarumas (QU.A.L.ITY).

Kalbant apie anglies dioksido absoronavimą vykiant pramoninę veiklą, pavyzdžiui, bioenergijos gamybą surenkant ir saugant anglies dioksidą (angl. BECCS) ir tiesioginį anglies dioksido surinkimą iš oro ir saugojimą (angl. DACCS), Komisija pasiūlė remtis esamomis stebėsenos ir ataskaitų teikimo taisyklėmis, susijusiomis su geologiniu iš ATLPS įrenginių išsiskyrusio CO₂ saugojimu, ir metodikomis, taikomomis Inovacijų fondo lėšomis finansuojamiems projektams. Sekvestruojamojo ūkininkavimo veiklos atžvilgiu Komisija atkreipė dėmesį į sinergiją su, *inter alia*, LULUCF reglamentu ir bendra žemės ūkio politika, taip pat su neseniai pasiūlytu Gamtos atkūrimo teisės aktu. Kalbant apie anglies dioksido saugojimą produktuose, Komisija nurodė, kad reikia atlikti tolesnius mokslinius tyrimus siekiant nustatyti atitinkamas produktų kategorijas ir metodikas.

Darbo Taryboje padėtis

Komisija pirmą kartą pasiūlymą pristatė 2022 m. gruodžio 20 d. Aplinkos tarybos posėdyje pirmininkaujant Čekijai. Diskusijos Aplinkos darbo grupėje prasidėjo vasario mėn. pirmininkaujant Švedijai. Iki šiol įvykusiųose trijuose darbo grupės posėdžiuose delegacijos nagrinėjo pasiūlymą ir galėjo užduoti klausimus, kad būtų pateikti paaiškinimai, taip pat išdėstyti savo pradines pozicijas.

Be kita ko, Komisija pabrėžė savanorišką sistemos pobūdį ir poreikį artimiausiu metu pradėti didinti anglies dioksido absoronavimo mastą, kad būtų pasiekti ilgalaikiai Sąjungos klimato srities tikslai. Ji pasiūlymą apibūdino kaip stebėsenos, ataskaitų teikimo ir tikrinimo priemonę, taigi – pirmąjį žingsnį siekiant integruoti anglies dioksido absoronavimą į ES klimato politiką ir toliau reglamentuoti jo naudojimą siekiant būsimo 2040 m. ir vėlesnio klimato srities tikslo.

Aptartinios temos

Visuotinai pripažįstama, kad nors pirmenybė turi būti teikiama sparčiam išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio mažinimui, anglies dioksido absoronavimui teks vis svarbesnis vaidmuo pereinant prie poveikio klimatui neutralumo. Todėl iki šiol vykusių diskusijų metu valstybės narės iš esmės palankiai įvertino ketinimą toliau skatinti anglies dioksido absoronavimo veiklą ir siekti tolesnio derinimo ES lygmeniu. Kai kurios valstybės narės taip pat pabrėžė principo „svarbiausia – išmetamųjų teršalų kiekio mažinimas“ svarbą.

Pasiūlymo nagrinėjamas vis dar ankstyvame etape, todėl reikės daugiau diskusijų įvairiais klausimais. Delegacijos paprašė išsamiau paaiškinti keletą pagrindinių pasiūlymo elementų, pavyzdžiui, pagrindines apibrėžtis, papildomumą ir bazinių kiekių nustatymo bei konkrečių sertifikavimo metodikų nustatymo tvarką.

Taip pat buvo iškelta klausimų dėl QU.A.L.ITY kriterijų, sertifikavimo schemų veikimo ir dvigubos apskaitos rizikos. Be to, atsižvelgdamos į susirūpinimą dėl ekologinio manipuliavimo rizikos, kelios delegacijos paklausė, ar siūlomame reglamente tam tikru mastu neturėtų būti atspindėtas pagal sistemą išduodamų sertifikatų galutinis naudojimas. Be to, daugelis delegacijų teiravosi apie siūlomos sistemos ryšį su galiojančiomis nacionalinėmis schemomis, kuriomis siekiama panašių tikslų, taip pat su tarptautiniais mechanizmais ir procesais.

Delegacijos taip pat iškėlė klausimų dėl saugojimo trukmės, pavyzdžiui, kiek tai susiję su sertifikatų galiojimu, stebėseną ir atsakomybę.

Konkrečios sekvestruojamojo ūkininkavimo kategorijos klausimu kelios delegacijos pabrėžė, kad reikia atsižvelgti į nacionalinius ypatumus, pavyzdžiui, skirtingas klimato ir geografines sąlygas Sąjungoje, ir užtikrinti, kad sistema ir toliau būtų prieinama ir mažesniems veiklos vykdytojams bei žemės savininkams. Panašiai, kai kurios delegacijos taip pat pabrėžė, kad reikia užtikrinti, kad administracinė našta išliktų valdoma, visų pirma atskiriems veiklos vykdytojams.

Klausimai ministrams

Siekdama pateikti gaires tolesniam darbui, susijusiam su siūlomu reglamentu, pirmininkaujanti valstybė narė prašo ministrų apsvarstyti šiuos du klausimus:

Tikimasi, kad ateinančiais dešimtmečiais anglies dioksido absoravimas taps vis svarbesniu veiksmu mažinant išmetamųjų teršalų kiekį norint pasiekti Paryžiaus susitarime nustatytą tikslą, kad temperatūra nepakiltų daugiau kaip 1,5 C, ir tikslą ne vėliau kaip iki 2050 m. užtikrinti poveikio klimatui neutralumą Sąjungoje. Šis pasiūlymas dėl anglies dioksido absoravimo sertifikavimo sistemos suteikia Europos Sąjungai galimybę pateikti įkvėpimo šaltinį, kaip anglies dioksido absoravimas galėtų būti atsakingai toliau integruojamas į klimato politikos strategijas.

- 1. Kaip sertifikavimo sistema ES lygmeniu galėtų padėti didinti aukštos kokybės anglies dioksido absoravimą Sąjungoje, papildant tvarias išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo pastangas?*
- 2. Siekiant to tikslo, kokios, jūsų nuomone, yra pagrindinės Komisijos pasiūlymo teikiamos galimybės ir keliami iššūkiai? Ar yra konkrečių elementų, kuriuos reikia išsamiau paaiškinti, kad būtų galima užtikrinti tolesnę derybų pažangą?*